

(Deventer Verhaal over de jaren 60-70).

De actie Blik van De Brink.

(Tekst van Allard van Lenthe, juli 2019)

Foto's van de Brink toen en van de Brink nu.

Het is een feest om in Deventer vanuit de smalle Overstraat het stadplein De Brink op te fietsen. Je komt dan De Brink op een ruim stadsplein met monumenten, bomen en terrassen, fris en bedrijvig, vooral als de zon schijnt en er kinderen met oude fietsjes, stelten en trapautootjes spelen.

Zo fris en vrolijk is het niet wanneer ik in 1969 als 19-jarige in Deventer kom wonen. In die tijd is De Brink een stadsplein met 120 parkeerplaatsen en een rondweg van 6 meter tussen De Waag (ingang Ijsselkade) en de Nieuwstraat (ingang NS station). De smalle zijstraten zijn van twee kanten toegankelijk voor auto's, motoren en brommers. Je kunt met je auto in de Grote Bisschopstraat bij Praamstra de ochtendkrant halen en bij de Vishandel Rog voor de winkel parkeren om er een harinkje te eten. Alles leuk en aardig, maar je kunt nergens rustig lopen, er speelt geen kind meer op straat en het stinkt er naar uitlaatgassen.

Wanneer het aan de gemeente en aan de middenstand ligt, wordt het nog erger met die auto's in de stad.

Er ligt bij de gemeenteraad een plan voor een autoweg dwars door het Bergkwartier en een busbaan door de Assenstraat, die dan aan één kant moet worden afgebroken.

Zo wil de verantwoordelijke wethouder ruimtelijke ordening, de PvdA-er Harm Timmer de binnenstad verder ontsluiten voor het motorisch verkeer.

De binnenstadsbewoners moeten het centrum uit. Naar de nieuwbouwwijk Keizerslanden en – bij uitvoering van het plan dubbelstad- naar de overkant van de Ijssel.

Het speelt ook in Groningen en in Amsterdam: de auto's eruit of de mensen eruit, dat is de kwestie.

Ik ben er gauw klaar mee: de auto's natuurlijk.

Ook sommige winkeliers en politici zien en zeggen het ook. Nee, het is niet prettig winkelen en bivakkeren met de auto's in de stad.

Daar hou ik me aan vast en in het voorjaar van 1970 richt ik met Fred van de Burgt en studenten van de Kunstacademie de actiegroep 'Blik van De Brink' op.

De eerste actie vindt plaats op een donderdag-koopavond en bestaat uit een blokkade van de aan- en afvoer van auto's op de rondweg van De Brink.

Fred van de Burgt en ik zetten ieder een auto's dwars op de weg, ik bij Vroom en Dreesman, hij bij de Waag.

We zetten de motor uit, stappen uit, doen de deur op slot, maken een praatje met de voorbijgangers en houden een enquête met de vraag: 'We zijn tegen auto's op De Brink. U ook?'

We delen een tekening uit van De Brink met terrassen, een fontein, bomen, een jeu de boules plaatsen, spelende kinderen, basketbalveldjes en volièrès.

De tekening is van de academiestudent Jan Vlag. Ik heb nog net weten te voorkomen dat hij

er kippen, geiten en pauwen bij zou tekenen. ‘Niet overdrijven Jan, het hoeft op De Brink geen kinderboerderij worden!’

Het autoverkeer komt vast te zitten. Er waren files tot aan de IJssel en ieder vraagt zich af wat er aan de hand was en of dat nog lang moest duren.

Na 10 minuten komen er twee agenten. Die weten niet wat ze hiermee aan moeten. Dit hebben ze nog niet bij de hand gehad.

‘Van wie is die auto?’

We halen onze schouders op, we weten van niks.

Even zien we burgemeester Nico Bolkestein verschijnen.

Hij is door de politie gealarmeerd.

‘Blik van De Brink! Ik ben het helemaal met jullie eens, maar weet je wat het is? We hebben nog geen meerderheid! En jullie weten hoe het gaat in de democratie: meeste stemmen gelden!’

Mensen op andere gedachten brengen is okee, maar jullie moeten niet te snel denken dat je er al bent!

Is het Deventer Dagblad al geweest? Roelof Heys? Zijn er foto’s gemaakt? Dan heeft u nu wel genoeg publiciteit voor uw actie, dus... met die blokkade moet het binnen 5 minuten afgelopen zijn. Ja?!’

Wij knikken, Fred van de Burgt en ik stappen in onze auto’s en rijden weg. De eerste actie ‘Blik van de Brink’ is binnen 20 minuten afgelopen.

De winkeliers en horeca-exploitanten zijn woest. ‘De actiegroep stoot ons het brood uit de mond. Wanneer de Brink autovrij wordt, zakt onze omzet met de helft!’ laten ze het Deventer Dagblad weten.

Ik geef de krant door dat 93 van de 121 geënquêteerden voor een autovrije Brink zijn.

‘Ja ja,’ zegt burgemeester Bolkenstein in een telefonische reactie aan de krant: ‘De meerderheid van de Deventer bevolking is meer dan de helft van de gemeenteraad en meer dan de helft van het stemgerechtigde deel van de bevolking, dat zijn er 30.000 Deventenaren!’

Burgemeester Bolkenstein

Ik ga af en toe naar raadsvergaderingen en ik maak daar mee dat burgemeester Bolkenstein zo nu en dan de knuppel in het hoenderhok gooit.

Zo zegt hij een keer: ‘Mensen willen altijd alles bij het oude laten, maar de politici willen vooruitgang. Dat is hun missie. Wanneer we alles bij het oude hadden gelaten, dreven we nu nog als Batavieren op boomstammen op de Rijn!’

Ik herinner hem een keer aan die uitspraak, waarna hij mij een lesje bestuurskunde geeft.

‘Vooruitgang en vernieuwing begint in kleine kring, bij een elite, bij een minderheid.

Vooruitgang en vernieuwing wekken bij de meerderheid van de bevolking weerstand op. We willen houden wat we hebben.

De politici moeten niet alleen zorgen voor vooruitgang, ze moeten ook de meerderheid van de bevolking enthousiast maken voor die vooruitgang. De kiezers te vriend houden en enthousiast maken voor veranderingen, dat is geen geringe opgave!’

⁂
Waar vind je zo'n burgemeester!

Wij zijn burens in de Menstraat en hij nodigt mij een keer uit om bij hem thuis wat te vertellen over de provobeweging van Roel van Duin in Amsterdam.

Hij toont zich hier een kenner. Iedereen gebruikt Provo te pas en te onpas, alleen burgemeester Bolkenstein heeft het over de Amsterdamse actiegroep van de jaren 66-68 met Roel van Duin als voorman.

Bolkensteins huis aan de Menstraat is kil en koud. Hij steekt het open haardvuur aan wanneer ik bij hem in de kamer zit. Dat gaat hem niet gemakkelijk af en hij laat toe dat ik hem help. Zijn kleine vrouw Catrien brengt koffie en een schaal koekjes en verdwijnt daarna geluidloos.

Ik vraag eerst waarom hij als autoriteit geïnteresseerd is in een antiautoritaire beweging als Provo.

'Goede vraag', zegt hij, 'Ik zal het zeggen.

Ik ben bezig met een studie over de betekenis van het anarchisme voor de sociaal democratie. Het anarchisme en het politiek activisme zorgt voor een vitalisering van democratie en de rechtstaat. Het anarchisme is niet tegen macht en gezag, het anarchisme is tegen concentratie van macht in één persoon (dictator, koning, paus), het staat voor spreiding van macht en tijdige wisseling van de wacht. Ook stimuleert het er buiten overheidsgebouwen aan politiek wordt gedaan. Op straat, in wijken, in collectieven.

Ten tweede. Ik heb me er altijd over verbaasd waarom burgemeester Gijs van Hall onderuit is gegaan in de Provo-tijd.

Nota bene Van de Hal. Die zat in de oorlog in het verzet, die had toch moeten weten hoe je met een verzetsbeweging moet omgaan?!

Mevrouw Catrien Bolkestein komt nog een keer met thee en koekjes>

Burgemeester Bolkestein moedigt me aan om er flink wat van te eten en dan komt zijn vraag over Provo

Ik zeg: 'Zoals een jongensclub: iemand heeft een idee of een plan en krijgt er anderen warm voor. Ze bespreken het nauwelijks, ze gaan er meteen de straat mee op, ze leggen het meteen aan Jan en Alleman voor en zorgen dat de journalisten erop af komen.

Publicity.

Het hangt als los zand aan elkaar, iedereen doet maar wat. Je voelt je ook niet verantwoordelijk voor wat anderen zeggen of doen.

Zegt iemand: we gooien LSD in het drinkwater.

Zeg een ander: doe!

Zegt iemand bij een demonstratie krenten uitdelen, komt iemand ineens aanzetten met 10 zelfgemaakte rookbommen.

Zegt een ander: daar doe ik niet aan mee hoor.

Ik begon met een actie tegen auto's in de Leidsestraat, lopen er ineens 3 politieke partijen achter me aan.

Er is geen pijn op te trekken.

De enige spin in het web is Roel van Duin in de Karthuizerstraat. Hij is bijna overal bij, hij schrijft het tijdschrift Provo vol en de pers gaat altijd meteen naar hem toe!'

Ik merk niet aan burgemeester Bolkenstein dat hij nog meer wil weten.
Wanneer hij mij uitlaat, komt er net een veel te hard rijdende auto met gierende banden de hoek om.
'Het wordt hier gevaarlijk,' zegt hij

Een autovrije Brink.

Fred van de Burgt en ik sluiten ons aan bij de Nieuws Linksbeweging binnen de PvdA van Stef Huis in't Veld en Bernard Duimel. Door de oppositie van de nieuwe PvdA-ers tegen de eigen wethouders Timmer en Moester keert de wal het schip.
Het duurt even, maar het roer gaat om: in 1990 (20 jaar na de actie 'Blik van de Brink') opent de PvdA-wethouder Marjan te Velde een autovrije Brink
Er komen terrasjes en bomen en lichtjes op het plein, de Wilhelminafontein wordt in ere hersteld, er komen kinderspelen en jeux de boules wedstrijden en festivals.
De Brink gaat er uitzien als op de tekening, die Jan Vlag 20 jaar ervoor had gemaakt. Alleen de basketbalveldjes en de volièrès ontbreken.

De middenstand hoor je er niet meer over. De Brink is een A-locatie geworden, de omzet van de bedrijven zakte niet met de helft, integendeel zij steeg met het tiendubbele.
Foutje, bedankt!

Bij de opening kom ik ook Burgemeester Bolkenstein tegen.
Ik vertel hem dat ik in het centrum van Keulen heb gezien dat ze daar een autoweg langs de Rijn ondergronds hebben gemaakt. Op het dak van die tunnel is nu een brede promenade met terrasjes langs de Rijn aangelegd.
Ik zeg dat me dat dit me wel wat lijkt voor de Wellekade: een ondergrondse autoweg tussen de twee IJsselbruggen en een wandelpromenade met terrassen en een waterspeelplaats langs De IJssel.
'Over 20 jaar' zegt hij. 'Heb je een schop? Begin maar vast te graven!'